

V současné době, kdy v USA probíhá polemika zastánců Darwinovy vývojové teorie s tak zvanými kreacionisty, málokdo si vzpomene, že i český vědec ve 30. letech 20. století vystoupil se svou originální teorií o vzniku a vývoji života, oponující Darwinovi. Byl to tehdy významný československý dermatolog MUDr. František Šamberger, profesor a jednu dobu i rektor Karlovy university.

František Šamberger se narodil 12. února 1871 v Koutu na Šumavě. Původně německá rodina Šambergerů pocházela z Prapoříště (Braunbusch, u Kdyně na Domažlicku), kde se roku 1794 narodil na selském gruntu jeho dědeček Jiří. Tehdy ještě Georg Schamberger se usadil v Koutu, kde se 4. 10. 1831 narodil profesorův otec Jan. Ten byl snad zbrojířem, ale po sňatku s Annou Šperlovou nastoupil do služeb majitele panství hraběte Bedřicha Stadion-Thamhauser (1817 – 1898).

Anna Šperlová (*2. 2. 1838) i její mladší sestra Eliška (*20. 9. 1841) byly nemanželskými dětmi Marie Šperlové, která byla dcerou Jakuba Šperla, hospodářského pomocníka v Koutu. V rodině se však traduje, že obě byly dcerami hraběte Stadion. Hrabě žil v bezdětném manželství, ale měl dva nemanželské syny, kterým odkázal velkou část majetku. Anna a Eliška se staraly hraběti Stadionovi o hospodářství. Ačkoliv neměly potřebné vzdělání, naprosto jim důvěřoval a svěřil jim i finance. Opatrovaly ho ve stáří až do jeho smrti. Odkázal jim neorenesanční vilu a statek v Lubech. Hrabě Stadion financoval studia nejen Františka Šambergera, ale i jeho mladšího bratra Ludvíka, což potvrzuje, že byli pravděpodobně jeho vnuky.

František se po absolvování studia medicíny v Praze specializoval na kožní choroby, byl žákem profesora V. Janovského. V letech 1905 – 1911 byl docentem, od roku 1911 do 1918 byl mimořádným, od roku 1918 řádným profesorem na Universitě Karlově. Současně od roku 1900 působil na kožní klinice University Karlovy v Praze na Karlově náměstí a v letech 1918 – 1939 byl jejím přednostou. Od roku 1931 byl členem Československé akademie věd a umění. Byl významným odborníkem, jedním ze zakladatelů československého kožního lékařství, který se účastnil mnoha světových konferencí. Františkův švagr, lékárník PhMr. Otakar Jahn (můj dědeček), vyráběl některé přípravky podle jeho receptur např. Euderma, Sapocrem, Dermacid, které byly na trhu velmi úspěšné. Profesor Šamberger přetvořil klasický systém kožních chorob na základě nauky o lymfatickém oběhu a posléze nahradil systém patologicko-anatomický systémem patogenetickým. Napsal řadu původních studií ze všech oblastí oboru i rozsáhlá díla syntetická a osobitě pojaté učebnice. Jeho nejvýznamnější díla jsou: *Dermatologie I – III.* (1925), *Atlas chorob kožních*, *Diagnostika chorob kožních* (1935), *Psychogenní afekce kožní* (1944).

Významná byla i jeho činnost organizační, r. 1918 založil spolu s V. Janovským a L. Haškvcem Český spolek pro potírání chorob pohlavních, 1920 časopis *Česká dermatologie*, 1922 Českou vědeckou dermatologicko-venerologickou společnost a v letech 1925 – 1940 byl jejím předsedou. V roce 1928 založil Svaz slovanských dermatologů. S profesorem Hyníe byl spoluzakladatelem Sexuologického ústavu, stál v čele boje proti pohlavním chorobám. Inicioval vybudování Lékařského domu v Sokolské ulici v Praze a zároveň se stal štědrým mecenášem při jeho stavbě. Byl také autorem přírodovědecko-filosofické studie *O vzniku a vývoji života*, formulující originální vývojovou teorii (1933, německý překlad 1937). Ukázal, že Darwin-Haecklova fylogenetická teorie není jediným možným výkladem vzniku života a postavil proti ní teorii orthogenetickou. Podle ní vznikal život v delším údobí, všechny rody živých tvorů začínaly nejjednodušší prafomou v podobě buněk. Každý rod měl své specifické rodové prabuňky a vyvíjel se samostatně. Jeho teorie vyvolala polemiku nejen mezi vědci. Slavný britský dramatik mu napsal: „Věříte tomu vy, věřím tomu já a to stačí. G. B. Shaw.“

Profesor Šamberger se oženil 27. července 1910, nevěstou byla o 13 let mladší **Isabella Jahnová** (*2. 2. 1884, +16. 4. 1964). Měli velmi harmonické, i když bezdětné manželství. Isabella byla na svou dobu moderní sportovní dívka. Hrála tenis, se svým bratrem Otakarem (mým dědečkem), vášnivým horolezcem, zdolala ještě jako svobodná nejeden alpský vrchol v Rakousku i Švýcarsku. Bohužel už si nikdo v rodině nepamatuje, zda s ním byla i při jeho výstupu na Matterhorn. Z dětství si vzpomínám na půvabnou historku, kterou mi vyprávěla. Při jednom horolezeckém výstupu, uvázána na laně, sklouzla a Otakar ji při pádu zachytil cepínem za sukni. Látka byla tak kvalitní, že se neroztrhla, on ji udržel a s horským vůdcem jí pomohli nahoru! Tehdy ještě dámy – horolezkyňe byly oblečeny v sukni, což je dnes pro nás nepředstavitelné. Isabella svého manžela Františka velice obdivovala. Nejenže s ním jezdila na vědecké kongresy po Evropě, ale pomáhala mu i v jeho vědecké práci. Přeložila do francouzštiny jeho pojednání o kožních chorobách *Précis de Semeiologie des Malades de la Peau* (1925). Na první stránce je vtištěno jeho oficiální poděkování *Á ma chere femme ISA, ma collaboratrice dévouée*. Ve výtisku, který vlastní jejich netař, je jeho rukou připsáno: „Do celého světa pocestujeme spolu v této knize – má ženo zlatá. Do celého světa ... cítíš to blaho? Dej mi ruku svou. Franta. V Praze roku 1925.“

Profesor MUDr. František Šamberger zemřel 9. prosince 1944 na rakovinu žlučníku. Jeho vdova Isa denně docházela pěšky ve dvě hodiny odpoledne z Wenzigovy ulice, kde bydleli, k jeho hrobu na Vinohradském hřbitově. Svého milovaného muže přežila o dvacet let.

Obrázek: Prof. MUDr. František Šamberger na nedatované kresbě akad. malíře Čenka Kvíčaly.